

ISKUSTVO RODITELJA DAROVITOG DJETETA

Kako je biti roditelj darovitog djeteta?

Pročitajte iskustvo jedne mame.

Ja sam mama darovitog djeteta. I obožavam darovitu djecu. – tako svoju priču započinje mama Željka Babić. Njezin joj je bistrić od prvih mjeseci davao na znanje da je poseban i da će trebati njezinu pomoć da ispuni sve svoje želje, potrebe i potencijale. Dječak danas ima 8 godina i ide u prvi razred, zadovoljno je i sretno dijete zahvaljujući strpljivosti, predanosti i ljubavi svojih roditelja. Međutim, nije im uvijek bilo lako i jednostavno. Kako je biti majka malenog genijalca, pročitajte u tekstu mame Željke koji prenosimo u cijelosti.

«Ja sam mama darovitog djeteta. I obožavam darovitu djecu.

Kad je moj sin imao mjesec dana, na prvom su pregledu doktorica i medicinska sestra oduševljeno vikale – kako je pravilan, kako sve prati u licu! Ma kako me samo gleda! On sve razumije! Na jednom od sljedećih pregleda doktorica je rekla: “Mama, ovo vam je darovito dijete. Vi ćete ga morati voditi na procjene, to trebate pratiti”.

No, ja nisam željela da mi se dijete “etiketira”. Kao unuka pasioniranog pedagoga i profesorica po školavanju, vjerovala sam da dovoljno znam i da je dijete dijete, da svako dijete profitira od normalnog života, obiteljske topline, puno poticaja te sam malo bila skeptična prema ideji testiranja, praćanja i nekog posebnog tretmana.

Bila sam skroz-naskroz u krivu.

Prve godine s mojim bistrićem

Prvih nekoliko godina život s mojim darovitim djetetom bio je iskustvo kao nijedno drugo – intenzivan, brz i stalno aktivan, moj dječak je iz mene crpio svu snagu već do devet ujutro. Budio se noću, da bi radio ono što nije smio danju i tako je to izgledalo već od njegovih 11 mjeseci nadalje. Išao je paliti kompjuter, otvarati ladice, penjati se po stepenicama i mogao je iskočiti iz kinderbeta već prije prve godine (na glavu, pa smo ga ipak držali na krevetu). Kao dojenče probudio bi se usred noći, sjetio da, primjerice, ne zna dobro sjediti (ili stajati ili pljeskati rukama) i krenuo bi vježbati te vještine ili puštanje određenih zvukova.

A mi smo bili očajni, nenaspavani... puno smo noći gledali dijete kako ima svoje privatne sportske pripreme, nemoćni da išta napravimo. Moje bi dijete satima predano vježbalo, udaralo se glavom, padalo, plakalo – ali ne mirno, kao što sam čula da moje drugo dijete plače, nego bijesno, frustrirano i žestoko. I neutješno. A kad bi uspio, sretno bi nas pogledao i otišao spavati.

S četiri mjeseca je na mojim rukama bijesno vikao “idi” i zapovjedno prstom pokazivao što želi. Bio je tako glasan...

Proći kroz dućan s njime bilo je užasno iskustvo – pokazivao bi prstićem i vikao iz sve snage “idi”, “idi”, “idi”, i tako stalno. U našoj obitelji i dalje svi skupa vičemo “idi” na njegov način, i to znači nešto kao – jako želim da ideš, napraviš ili dođeš :).

S četiri mjeseca se strašno uznemirio u NAMI i vikao da mu kupimo nekakvog crvenog psa, neku igračku. Privukao je pažnju prodavačica i drugih kupaca. Smirio se kad smo mu dali tog crvenog psa, i vidjelo se da je to htio. Pas je, sjećam se, koštao 136 kn, ali je moj muž rekao – ako toliko hoće, ma neka mu. I danima je uživao u tom malom crvenom psu. Dakle, htio je, baš ga je želio i kad ga je dobio, bio je zadovoljan, a i mi u tom svom neobičnom, divnom, pametnom malom djetetu.

Isto tako malen, nošen u slingu, hvatao bi lišće i nakon što bih mu ja rekla da je to “lišće” šaptao bi – šćeeee. Naravno da nitko nije vjerovao dok nije pokazao i drugima, uz neki poseban, tajanstven i ponosan osmijeh. Dida je često govorio: “ni to ti nisam vjerovao, a eto – i meni je pokazao, rekao je”.

Sa šest mjeseci govorio je “cic”, slično dakle kao cica, i to je bila ocjena da je nešto dobro – primio bi igračku, pregledao je, klimnuo s odobravanjem i rekao – “cic”. Kad je vidio okićeno Božićno drvce s divljenjem je uzvikivao “ciiiiiic” i cijela je obitelj neizmjereno uživala u tim njegovim iskazima sreće. Nije to bilo tek “cic” – on je u tu riječ koju je mogao izgovoriti gurao veselje, čuđenje, izgovarao bi je sa

neverbalnom komunikacijom koja je prilično jasno oslikavala razinu i način njegovog zadovoljstva – je li nešto tek okej ili stvarno super.

Čim su ga ručice počele služiti, počeo se baviti rastavljanjem i spajanjem stvari. Uvijek sam se čudila njegovoj sposobnosti da procijeni što ide u što, koja špagica kroz koju rupu kamiona i koji dio jednog kamiona može pretvoriti drugi kamion u npr. vatrogasni, kamion čistoće ili betonsku miješalicu. S vremenom smo odustali od integralnih igračkaka i davali mu kutije, komadiće ambalaže ili rastavljenih predmeta, a on je sastavljao predmete koji su uvijek imali neki smisao. Zadivljavao nas je.

I umarao...

Kad kažem darovit, odmah pomislim – umor.

Planiranje svakog novog dana

Uvijek sam imala dojam da živi u nekom ubrzanom, sinkopiranom ritmu, barem dva koraka ispred mene. Budući da je bio osjetljivog zdravlja, puno je bio doma, a ja sam se za naredni dan pripremala s fasciklom punim planova i kutijom punom aktivnosti. Ako nisam bila pripremljena, to dijete bez aktivnosti postajao bi razorni, bučni, nezaustavljivi uragan i mene je bilo načisto strah ostati s njim bez pripremljenih materijala za igru, rastavljanje, sastavljanje i rad.

Imala sam dojam da “sažvače” svaku slikovnicu, igru, knjigu u kratko vrijeme. Nije on bio “hiperaktivan”. On je svaku knjigu poslušao, ali je volio da je brzo pročitana, u ritmu njegovog interesa i sposobnosti upijanja informacija. Kad bih je pročitala, on je bio pobuđen, htio ju je proživjeti, proigrati se, nacrtati što je doživio i to je bilo to. Idemo dalje. Uvijek je znao što je pročitao i povezivao je te brzo sažvakane slikovnice sa svojim znanjem na zadivljujuć način.

Testiranje je potvrdilo – moj sin je darovit

A onda su nas iz vrtića poslali na testiranje, potvrđeno je da je darovit, naučili smo njegove snage i ono malo slabosti, proučili literaturu i postalo je lakše, jer smo sebi priznali da je on dijete s posebnim potrebama. Naša čupavost, umor, odbijanje izlazaka s prijateljima (jer se dizao oko pet, sve do treće godine, zatim u šest ujutro svaki dan i bio aktivan i gladan i pričljiv od ranog jutra i cijeli dan) konačno su dobili i službeno ime – mi smo roditelji darovitog djeteta.

Supermaratonska trka bez predaha

U međuvremenu smo dobili drugo dijete, koje je drugačije. I ja sam po prvi put shvatila da postoje djeca koja se ne petljaju oko nogu, a mama može napraviti cijelu tortu, bez ijedne izrečene riječi, bez napada na ladicu, bez napadnutog brašna, razasutog u kolač dok se mama okrene da dohvati čokoladu.

Shvatila sam da postoje djeca uz koju možeš puno toga napraviti, a bez potrebe da usput objašnjavaš biokemijski proces otapanja čokolade, sastav putra i slično, i bez da dijete daje kontraprijedlog recepta, uz nacrt na papiru oblika torte. Naučila sam da neka djeca sjede i igraju se prstićima ili leže i gledaju slikovnicu satima – a ne traže da im čitaš kompopopediju (enciklopediju) od svog 20-tog mjeseca. I shvatila sam da neka djeca jednostavno hodaju ulicom i dovoljno im je da su u šetnji – da ne moram podučiti svakoj pasmini psa, vrsti biljke, što je logo, kakvih sve automobila ima.

Da nemam drugo dijete, ja bih mislila da je roditeljstvo nešto kao supermaratonska trka bez predaha. A ne mora biti. Ali ako ste roditelj darovitog djeteta – onda jest.

Taj moj sin, to dijete koje nas je treniralo kao neki istočnjački trener borilačkih vještina, povremeno je u meni izazivalo očaj – pa ne znam više što da mu dam, ne mogu biti koncentrirana na pametne aktivnosti 12 sati dnevno! Srećom, pa sam čitala i naučila ono što me je dirnulo – to je dijete s posebnim potrebama!

Darovitost je potreba i vrsta gladi

Naučila sam od psihologa da je darovitost isto vrsta gladi. Mentalne, emotivne gladi. I da mu je nelagodno ako nema poticaja za svoje ručice i glavicu baš kao što je nelagodno kad je gladan. Naučila sam da mu jezik i ručice ne daju mogućnost da izrazi sve ono sofisticirano što ima u svojoj glavici, pa osjeća kao da je zarobljen...

Naučila sam kako je njemu teško raditi repetitivne stvari sa neuronima koji sijevaju po glavici kao borbeni avioni. I naučila sam da on može i hoće razgovarati kao starije dijete, i da ga ne gledam kroz datum rođenja, nego kroz njegovu glavicu, srce i dušicu.

Od onda obožavam darovitu djecu. Taj spoj posebne potrebitosti i potencijala, taj izazov koji oni postavljaju, a onda nagrađuju nevjerovatnom domišljatosti, humorom i dobrotom. Darovito dijete treba puno od svog roditelja, baš kao i svako dijete s posebnim potrebama. Darovito dijete treba razumijevanje, puno topline i strpljenja, puno rada, truda, pokušaja i pogreški. Darovito dijete ima neku unutarnju motivaciju i ponekad čovjek ne razumije zašto odbija neke skupocjene igre koje mu kupite sa željom da mu pružite poticaj – a ono slaže kuću od kartonskih ambalažnih kutija po cijeli dan. Darovito dijete povezuje stvari tako brzo da ga puno puta ne možete pratiti. Darovito dijete može biti burno – promijeniti stanje u manje od sekunde. Može vas uplašiti, zbuniti i izluditi.

Najteži periodi s njima su dok npr. zna i vidi što želi, a ne zna hodati. Ili ga zanima puno toga, a još ne zna čitati. Ili ima nacrt sofisticiranog aparata u glavi, a ručica mu je tako motorički ograničena da ispadaju neki krumpiri... tada su frustrirani, zahtjevni, ljuti, a jedva im možete pomoći. No, baš tada trebaju beskrajno strpljenje, ljubav i prihvaćanje.

Fora radionice pokrenula sam radi svog sina, ali i drugih darovitih bistrića

Čitajući i radeći sa svojim djetetom, shvatila sam da želim ponuditi programe darovitoj djeci kakvih u Hrvatskoj nedostaje. U timu s nekoliko ljudi pokrenula sam projekt **Fora Radionica**, koje nude znanstvene programe za malu djecu. Odaziv nas je oduševio i sada se otvaramo grupe na više lokacija i nadamo se da ćemo uz preporuke nadležnih obrazovnih institucija moći nuditi programe u vanškolskoj nastavi, a ja uživam u tome da svoje iskustvo, ljubav i entuzijazam prema djeci koja će jednoga dana biti pokretači razvoja ove zemlje prenesem njihovim ponekad umornim roditeljima, i da sve ono o čemu darovita djeca sanjaju imaju na našim radionicama.

Naučila sam da darovito dijete želi učiti ne prema našim predrasudama o svojoj dobi, nego prema svojoj unutarnjoj motivaciji, i naučili smo uvažavati njihovu dob, njihovu djetinju krhkost, ali i pružiti povjerenje njihovoj inicijativi, sposobnosti i kapacitetu za učenje. Ugostiti darovitu djecu u svoje radionice je uvijek iskustvo nabijeno pozitivnim emocijama, iskustvo koje svih nas iz tima Fora radionica drži nasmijanima, budrima i punim entuzijazma. Ne mogu zamisliti ljepši posao od rada sa darovitom djecom; to je nešto kao obrada dijamanta. Je da traži truda, ali rezultat oduzma dah.

Više o Fora radionicama potražite u brošuri koju možete preuzeti ovdje, a u njoj ćete pronaći i kontakt podatke za sva dodatna pitanja.

Moj sin možda osjeća da me umara, ali vidi i da ga poštujem

Moj sin zna da sam okrenula nebo i zemlju da mu omogućim da istražuje, bude znanstvenik, da radi uzbudljive eksperimente i igra se po mjeri svojih potreba. On vidi da ja nekad padam s nogu i možda se sjeća da sam ga u dobi od 3 ili 4 godine nezrelo preklinjala da malo zašuti i ne pita ništa jer ću poludjeti, ali vidi i da ga poštujem, da cijenim ono što on u sebi ima i može dati. I isto tako zna da onaj kojem je dano puno mora raditi puno i dati puno, i srećom, on to razumije.

Njegova motivacija da bude izumitelj, da ostvari zamisli o elektranama, hologramima, polimerskim podmazivačima, robotskim čistačima pomaže mu i u školi, jer one "dosadne" dijelove radimo u ime njegovih budućih snova, i on razumije da će samo kroz vrijedan rad ostvariti svoje snove. Naša je učiteljica odlična, i dijete divno funkcionira u kolektivu (s time da je neuredan, malo motorički nesavršen, kao i njegova teta znanstvenica i svi njezini prijatelji inženjeri), tako da ne poduzimamo nikakve ekstra korake u školi, ali tek je prvi razred, vidjet ćemo. No, bilo kako bilo, spremni smo na izazov odgoja djeteta koje je darovito, pripremamo programe za stariju djecu, jer ono što znamo želimo nesebično dijeliti s drugima.

Kad gledam grupicu darovite djece na radionicama, kako zajedno, sretno i beksrajno koncentrirano (iako ponekad i uz puno radosne cike i vike i komentara) rade svoje eksperimente, vidim tim koji jednog dana može jednako sretno, veselo i koncentrirano voditi uspješnu tvrtku, i srce mi bude kao kuća.

Darovita djeca trebaju našu pomoć da dosegnu svoj puni potencijal

World Council for Gifted and Talented Children kaže: Darovita djeca imaju posebne potrebe izrasle iz njihovih snaga, a ne nedostataka. Oni ne izgledaju potrebito, zato moramo educirati druge o njihovim potrebama.

Zvuči banalno, ali darovita djeca i njihove obitelji trebaju veliku podršku i pravovremene informacije, jer su njihove posebne potrebe često maskirane tom nekakvom "nadmoći", ponekad lošim ponašanjem, ponekad potištenošću (ako su bili spriječeni da uče, izraze se i budu prihvaćeni), a realne su i jednako bolne kao svaka druga dječja muka.

No, sve što ja znam o darovitoj djeci ipak je samo jedan skučen korpus znanja, više iskustven i iz mojih vlastitih kostiju i umora, iskustva druženja s majkama slične djece te nešto pasioniranog proučavanja knjiga. Darovitost može imati i svoje izazove s kojima se ipak treba baviti i psiholog.

Zato smo zahvalni na podršci i radu Psihološkog centra Sever, čiji stručnjaci raspolažu znanjem, testovima i iskustvom potrebnim za rješavanje eventualnih "komplikacija darovitosti" – kao majka darovitog djeteta preporučila bih svakoj obitelji kojoj se čini da imaju posebno zahtjevno dijete da odu i naprave potrebne pretrage, jer tek sa punim znanjem o svojim djetetom možete vidjeti što vam je činiti, sa djetetom i sa sobom. Darovitost može biti praćena i određenim organskim poremećajima i naravno da je pravovremeno djelovanje važno da se djetetu omogući što bolji život sa onim predispozicijama, talentima i slabostima koje ima – čak i ako su svi ti problemi u tome da dijete može, hoće i osjeća – previše. I to treba znati uskladiti sa okolinom, prihvatiti svoje osobitosti i tuđe, svladati svoju impulzivnost, brzinu i nestrpljenje, a to nije lako.

A kako živjeti, organizirati se i brinuti o sebi i ostalim segmentima svog života kad ste roditelj darovitog djeteta mogla bih napisati jednako opsežan članak, ali o tome neki drugi put.

Dajte im dovoljno prostora da se razvijaju, ali i puno zagrljaja i poljubaca

Uživajte u svojoj darovitoj djeci, ne ustručavajte se zatražiti pomoć i čuvajte ih! Oni su kao neke velike, velike sofisticirane mašine koje ne mogu ići bez puno goriva za svoje duše, umove i srca, pazite da ih nahranite, da im date dosta prostora i širine da se razviju (i naučite ih da se razmašu tamo gdje drugima ne škode), ali i kad vam drže predavanje o imunološkom sustavu čovjeka ne zaboravite ih primiti i ljubiti kao ono što jesu – malena, bedasta dječica koja cvatu od jednostavne ljudske ljubavi.»